

Tetřev hlušec - ikona šumavských návratů

5.12.2025 - | Správa Národního parku Šumava

Tetřev hlušec patří jednoznačně mezi ikonické druhy Šumavy. Aby také ne, když je na Šumavě někde omezen vstup veřejnosti a důvodem, je většinou dlouhodobá přítomnost tetřeva. I když, tato omezení se týkají jen malé části celé Šumavy - je to něco přes deset procent nepřístupných míst z celé rozlohy národního parku. Ale i to stačí, aby se v očích některých návštěvníků stal nepřítelem.

Dříve tetřev hlušec obýval většinu lesů na území České republiky. Ještě mezi I. a II. světovou válkou se tetřev vyskytoval ve všech českých a moravských pohraničních horách, ale i ve vnitrozemí. Podle historických pramenů se jejich počet pohyboval okolo 12 tisíc kusů. O necelé půl století později, konkrétně v roce 1967, se už musel zákonem omezovat jejich lov. Nejdříve byl zakázán lov tetřevích slepic, zákaz lovu kohoutů vešel v platnost až o jedenáct let později. V roce 1973 nebylo možné lovit tetřevy také v Bavorsku.

„To už ale tetřevovi zvonil umíráček,“ říká mluvčí správy NP Šumava Jan Dvořák. Z podhůří Šumavy tetřevi zcela vymizeli a i část populace obývající jihovýchodní části pohoří byla na hraně přežití. Početnější populace zůstala pouze v oblastech západní a centrální Šumavy, v území nepřístupného hraničního pásma a vojenského prostoru.

První odhad tetřeví populace provedla Správa NP Šumava už v roce 1991. Výsledek - zhruba 100 jedinců - nebyl nijak povzbudivé číslo. Tak malá populace byla prakticky na hranici vyhynutí. V tomto období zůstávalo těžiště tetřeví populace hlavně v centrální části Šumavy. Zásadní bylo to, že klidové území bylo vytýčeno na velké části Modravských slatí, kde přežila nejsouvislejší část populace. Důležitá byla i ochrana nedalekých ostrovních populací, zejména v části CHKO v Královském hvozdu na Železnorudsku. Naproti tomu z Trojmezí tetřevi téměř zcela vymizeli.

To se ale začalo měnit už ve druhé polovině 90. let. **„Početnost tetřeví populace na Šumavě mírně rostla a tito vzácní ptáci se začali objevovat i v místech, kde do té doby nebyli zachyceni, například na Smrcině nebo na Trojmezí“** vzpomíná ředitel Správy NP Šumava Pavel Hubený.

V roce 2009 se rozběhl první rozsáhlý monitoring tetřeví populace na území Šumavy a Bavorského lesa za využití metody rozboru DNA. Dva roky sbírali nejen zaměstnanci správ národních parků, ale i dobrovolníci tetřeví trus, který se dál analyzoval a podával tak mnohé zajímavé informace. Odborníci se dozvídali například to, jak vysoká míra stresových hormonů ovlivňuje chování těchto ptáků. A ukázalo se také to hlavní - kolik tetřevů na území obou národních parků a přilehlých oblastí přibližně žije.

Modelové výpočty pro odhad velikosti populace původně ukázaly, že na Šumavě v období 2009-2011 žilo 556 jedinců tetřevů, z toho jedna třetina mimo národní parky - v CHKO Šumava a v ptačích oblastech Grosser Arber, Kleiner Arber a Schwarzeck. Ovšem v roce 2025, kdy nechala Správa NP Šumava výsledky překontrolovat, se prokázala chyba v odhadované početnosti. Správný odhad početnosti vážící se k tomuto období je zhruba 470 jedinců.

Úplně stejnou chybu při využití celé řady odhadních matematických modelů, které při správném zařazení a propojení dají určitou představu o velikosti populace, bohužel udělal zhotovitel i v následujících dvou rozsáhlých monitorinzích. Díky opětovnému přepočítání všech modelů důležitých pro odhad populace, které si vyžádala Správa Národního parku Šumava, došlo ke zpřesnění odhadu

celkové populace. Skvělá zpráva je, že i v nově opravených výsledcích početnost tetřeví populace zřetelně roste.

Výsledky sčítání v letech 2016/2017 tak neprokázaly původní odhad 605 jedinců, ale skoro 645. Korekce výsledků zatím posledního monitoringu ukázala odhad 765 jedinců místo původně uváděných 867.

„Nejdůležitější zjištění však zůstává neměnné - i po přepočítání všech společných sčítání ukazují výsledky nadále pozitivní trend vývoje tetřeví populace na Šumavě a v Bavorském lese, s nárůstem mezi prvním a třetím monitoringem o zhruba 300 jedinců,“ zmiňuje mluvčí Správy NP Šumava Jan Dvořák.

„A protože vstupní, tzv. surová data byla v pořádku, chyba se stala pouze v rámci použití části modelů, můžeme bez problémů pokračovat v tomto monitoringu i v budoucnu. Další sčítání proběhne pravděpodobně ke konci aktuální dekády,“ doplňuje Jan Dvořák.

Jisté je, že populace tetřeva na Šumavě a v Bavorském lese se už dostala přes kritickou hranici 470 jedinců, kterou odborníci určili jako nezbytnou pro dlouhodobé přežití tohoto druhu na Šumavě. V průběhu třiceti let se navíc tetřevi dostali i do míst, odkud dříve vymizeli. Díky rostoucí populaci možná bude za určitých podmínek povolen přístup k hraničnímu přechodu Modrý Sloup, ale protože Šumava zůstává hlavním místem s životaschopnou populací tetřeva ve střední a velké části západní Evropy mimo Alpy, bude i nadále nutné mu ponechat část území pro jeho nerušený život.

„Stala se téměř neuvěřitelná věc: Zatímco v části Evropy počty tetřevů stále klesají, například na Slovensku, na Šumavě přežil a jeho populace postupně sílí. Tetřeva potkáme dnes i v lesích v okolí národního parku, podobně, jako tomu bývalo naposledy někdy v polovině 20. století,“ shrnuje ředitel Pavel Hubený.

„Určitě pomohla přísná ochrana jeho domovských okrsků, ale také změny, které se odehrály s lesem. Polomy a kůrovec postupně prosvětlyly velké plochy původně kompaktního smrkového lesa, ve světlinách a v mezerách mezi padlými stromy teď bohatě plodí borůvky a brusinky, je zde hodně hmyzu, který je nesmírně důležitou částí potravy zejména pro malá kuřata. Zdá se, že se nám povedlo dopřát tetřevům skutečný tetřeví les,“ zakončuje.

Ve Vimperku 5.12. 2025

<https://www.npsumava.cz/tetrev-hlusec-ikona-sumavskych-navratu>